

KOMPILÁTORY: Syntaxou riadený preklad

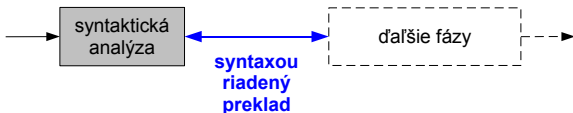
Jana Dvořáková

dvorakova@dcs.fmph.uniba.sk

Čo je syntaxou riadený preklad?

- Celý kompilátor je riadený procesom parsovania
- Syntaxou riadený preklad = prepojenie syntaktickej analýzy s nasledujúcimi fázami kompilácie

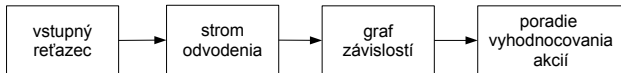
- K pravidlám gramatiky sú priradené akcie
 - Generovanie kódu
 - Ukladanie informácií do tabuľky symbolov
 - Generovanie chybových hlásení
 - Kontrola konzistencie typov
 - ..a ďalšie
- Notácia
 - 1 Syntaxou riadená definícia
 - Abstraktná notácia
 - 2 Prekladová schéma
 - Podobná syntaxou riadenej definícií, ale viac implementačných detailov (poradie vykonania akcií)

Realizácia akcií

1 Počas parsovania

- Jeden prechod, používa sa v kompilátoroch
- Bez explicitnej konštrukcie stromu odvodenia
- Možné pre špeciálne typy syntaxou riadených definícií
 - Napr. L-atribútové definície zahŕňajú prakticky všetky syntaxou riadené definície, ktoré sa dajú realizovať bez explicitnej konštrukcie stromu odvodenia

2 Prechádzaním explicitne zostrojeného stromu odvodenia

Syntaxou riadená definícia (SRD)

- Abstraktná špecifikácia syntaxou riadeného prekladu
- Vznikne rozšírením CF gramatiky vstupného jazyka o

1 Atribúty

- Priradené k symbolom gramatiky

$X.x = \text{atribút } x \text{ symbolu } X$

- Nesú ďalšiu informáciu o danom symbole
 - Hodnota atribútu: reťazec, číslo, typ, miesto v pamäti,...

2 Sémantické pravidlá

- Priradené k pravidlám gramatiky

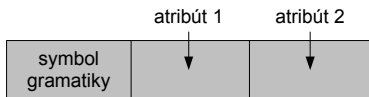
$B.b := f(C_1.c_1, \dots, C_k.c_k)$

- Slúžia pre výpočet atribútov symbolov v rámci jedného pravidla gramatiky
- Môžu obsahovať funkcie s bočným efektom (napr. vypísanie hodnoty na výstup, zmena hodnoty globálnej premennej)

SRD bez funkcií s bočným efektom = atribútová gramatika

Atribúty

- Vrchol v strome odvoduena = záznam s poľami

- Symbol gramatiky je v prvom poli záznamu a je návěstím vcholu
- Atribúty sú uložené v ďalších poliach

- Typy atribútov

1 Syntetizované atribúty

- Hodnoty sa vypočítajú podľa hodnôt atribútov detí
- V praxi často používané

2 Dedičné atribúty

- Hodnoty sa vypočítajú podľa hodnôt atribútov rodičov a súrodencov
- Vhodné na vyjadrenie závislosti konštrukcií na kontexte, v ktorom sa nachádzajú

- Ak $B.b := f(C_1.c_1, \dots, C_k.c_k)$ hovoríme, že $B.b$ je závislý na $C_1.c_1, \dots, C_k.c_k$
- Strom odvoduena s vypočítanými hodnotami atribútov sa nazýva *anotovaný strom odvoduena*
- Terminály majú iba syntetizované atribúty a poč. symbol gramatiky má iba dedičné atribúty

Syntaxou riadená definícia

Príklad 1 - kalkulačka

Pravidlo gramatiky	Sémantické pravidlo
$L \rightarrow E \mathbf{n}$	$print(E.val)$ ← funkcia s bočným efektom
$E \rightarrow E_1 + T$	$E.val := E_1.val + T.val$
$E \rightarrow T$	$E.val := T.val$
$T \rightarrow T_1 * F$	$T.val := T_1.val \times F.val$
$T \rightarrow F$	$T.val := F.val$
$F \rightarrow (E)$	$F.val := E.val$
$F \rightarrow \mathbf{digit}$	$F.val := \mathbf{digit.lexval}$ ← hodnota atribútu je poslaná lexikálnym analyzátorom

- $X.val$ je syntetizovaný atribút pre $X \in \{E, T, F\}$ s celočíselnou hodnotou

SRD iba so syntetizovanými atribútmi sa nazýva S-atribútová definícia a vždy sa dá vyhodnotiť na strome odvodu prechodom zdola-nahor

Syntaxou riadená definícia

Príklad 2 - deklarácie

Pravidlo gramatiky	Sémantické pravidlo
$D \rightarrow T L ;$	$L.in := T.type$
$T \rightarrow \mathbf{int}$	$T.type := integer$
$T \rightarrow \mathbf{real}$	$T.type := real$
$L \rightarrow L_1 , \mathbf{id}$	$L_1.in := L.in$ $addtype(\mathbf{id}.entry, L.in)$
$L \rightarrow \mathbf{id}$	$addtype(\mathbf{id}.entry, L.in)$

- $L.in$ je dedičný atribút
- $T.type$ je syntetizovaný atribút

Nedá sa vyhodnotiť jednoducho ako S-atribútové definície

Graf závislostí

- Znázorňuje závislosti medzi atribútami
- Orientovaný graf $D = (V, E)$
 - V - množina vrcholov, atribúty symbolov gramatiky
 - E - množina hrán, $X.x \rightarrow Y.y \in E$ ak $Y.y$ je závislý na $X.x$

```
for každý vrchol  $n$  v strome odvodenia do
  for každý atribút  $a$  symbolu gramatiky v  $n$  do
    vytvor vrchol pre  $a$ ;
for každý vrchol  $n$  v strome odvodenia do
  for každé sémantické pravidlo  $b := f(c_1, \dots, c_k)$  asociované s pravidlom v  $n$  do
    for  $i := 1$  to  $k$  do
      pridaj hranu z  $c_i$  do  $b$ 
```

- Topologické triedenie D
 - Usporiadanie vrcholov m_1, \dots, m_k , také, že platí:
Ak existuje hrana $m_i \rightarrow m_j$ potom m_i je pred m_j .
 - Získame platné poradie vyhodnocovania atribútov (ak D nemá cyklus)

Metódy vyhodnocovania atribútov

1 Metódy stromu odvedenia

- Strom odvedenia sa zostrojí explicitne, nájde sa graf závislostí a topologickým triedením sa získa poradie vyhodnocovania atribútov
- V čase kompilácie

2 Metódy analýzy pravidiel

- Poradie vyhodnocovania sa určí statickou analýzou sémantických pravidiel
- V čase konštrukcie kompilátora

3 "Nedbanlivé" metódy *

- Poradie vyhodnocovania sa určí bez ohľadu na sémantické pravidlá
- Ak sa preklad vykonáva počas parsovania, poradie je určené parsovacou metódou
- V čase konštrukcie kompilátora

Syntaktický strom

- Zjednodušený strom odvodenia
 - Operátory a kľúčové slová sú vnútornými vrcholmi
 - Vetvy odvodené reťazcovými pravidlami (chain rules) sú zredukované
- Využíva sa ako prechodná reprezentácia kompilovaného programu alebo jeho častí
 - Syntaxou riadený preklad môže byť založený na strome odvodenia alebo syntaktickom strome
 - Rovnaký prístup, atribúty sú priradené k uzlom stromu a ten sa anotuje
 - Výhody syntaktického stromu
 - Gramatika vhodná na parsovanie nie vždy reprezentuje prirodzenú hierarchickú štruktúru vstupného programovacieho jazyka
 - Parsovací metóda obmedzuje poradie sprístupnenia uzlov stromu odvodenia a toto poradie nie je vždy vhodné pre preklad

Syntaktický strom pre výrazy

- Funkcie na konštrukciu vrcholov:

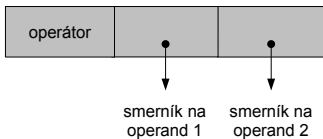
1 *mknod*e(*op*, *left*, *right*)

2 *mkleaf*(**id**, *entry*)

3 *mkleaf*(**num**, *val*)

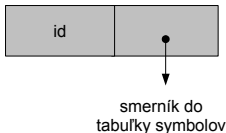
⇒ Vrátiť smerník na
skonštruovaný vrchol

- Vrcholy pre operátory sú implementované ako záznamy s niekoľkými poliami

- Operátor je návěstím vrcholu
- Pri preklade sú v zázname ešte ďalšie polia pre atribúty

- Vrcholy pre identifikátory a číselné konštanty

Syntaktický strom pre výrazy

Syntaxou riadená definícia

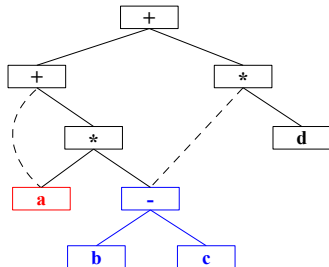
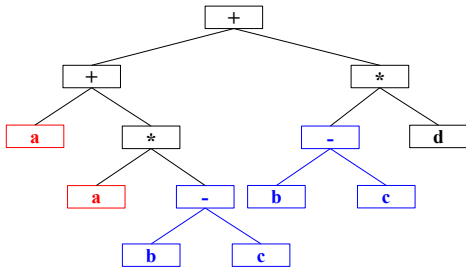
Pravidlo gramatiky	Sémantické pravidlo
$E \rightarrow E_1 + T$	$E.nptr := mknode('+', E_1.nptr, T.nptr)$
$E \rightarrow E_1 - T$	$E.nptr := mknode('-', E_1.nptr, T.nptr)$
$E \rightarrow T$	$E.nptr := T.nptr$
$T \rightarrow T_1 * F$	$T.nptr := mknode('*', T_1.nptr, F.nptr)$
$T \rightarrow (E)$	$T.nptr := E.nptr$
$T \rightarrow \mathbf{id}$	$T.nptr := mkleaf(\mathbf{id}, \mathbf{id.entry})$
$T \rightarrow \mathbf{num}$	$T.nptr := mkleaf(\mathbf{num}, \mathbf{num.val})$

- $X.nptr$ je syntetizovaný atribút pre $X \in \{E, T, F\}$ a obsahuje smerník na príslušný vrchol

Syntaktický strom vs. DAG

- Spoločné podvýrazy sú reprezentované iba jedným podstromom
- Pri pridávaní nového vrchola sa kontroluje, či už identický vrchol neexistuje

Výraz: $a + a * (b - c) + (b - c) * d$

Implementácia SRD pri parsovaní

- Zostrojiť automatický prekladač pre ľubovoľnú SRD môže byť ťažké
- Máme veľké triedy, pre ktoré to je jednoduché
 - 1 S-atribútové definície
 - Obsahujú iba syntetizované atribúty
 - 2 L-atribútové definície
 - Obsahujú syntetizované aj dedičné atribúty, ale sú tu určité obmedzenia pre výpočet dedičných atribútov
 - Zahŕňajú všetky SRD, ktoré sa implementujú bez explicitnej konštrukcie stromu odvodenia
- S-atribútové definície \subsetneq L-atribútové definície
- Obe triedy sa dajú implementovať pri parsovaní zhora-nadol aj zdola-nahor
 - Obmedzenia na použitú gramatiku

S-atribútová definícia

Implementácia pri parsovaní zdola-nahor (1)

- Hodnoty atribútov sú uložené v špeciálnych poliach v zásobníku parsera a sú asociované so symbolmi gramatiky (resp. stavmi)
 - Ak symbol nemá atribút, hodnota je nedefinovaná
- Zásobník s miestom pre jeden atribút:

Implementácia - dvojica polí

state	val
...	...
Z	Z.z
Y	Y.y
X	X.x
...	...

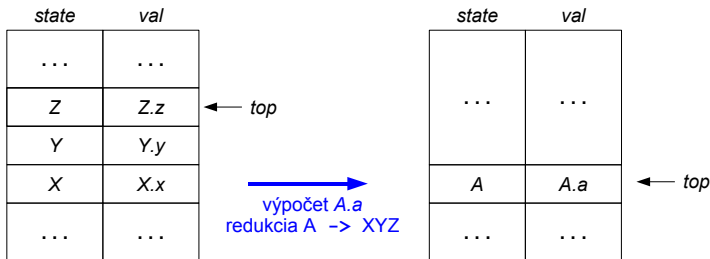
← top

- state** obsahuje smerníky (indexy) do LR(1) parsovacej tabuľky
 - Symbol gramatiky je implicitne v stave, netreba si ho pamätať
 - Pre jednoduchosť uvádzame symbol namiesto príslušného stavu
 - val** obsahuje hodnoty atribútu
 - $val[i] = \text{hodnota atribútu pre symbol v } state[i]$
- Hodnoty syntetizovaných atribútov sú vypočítané vždy pred redukciou z atribútov uložených v zásobníku (= atribútov symbolov z pravej strany pravidla)

S-atribútová definícia

Implementácia pri parsovaní zdola nahor (2)

Príklad: $A \rightarrow XYZ$, $A.a = f(X.x, Y.y, Z.z)$

- $Z.z := val[top]$
- $Y.y := val[top - 1]$
- $X.x := val[top - 2]$

- $top := top - 2$
- $val[top] := A.a$

S-atribútová definícia

Implementácia pri parsovaní zdola nahor (3)

Pravidlo gramatiky	Fragment kódu
$L \rightarrow E \mathbf{n}$	<i>print(val[top])</i>
$E \rightarrow E_1 + T$	<i>val[ntop] := val[top - 2] + val[top]</i>
$E \rightarrow T$	
$T \rightarrow T_1 * F$	<i>val[ntop] := val[top - 2] × val[top]</i>
$T \rightarrow F$	
$F \rightarrow (E)$	<i>val[ntop] := val[top - 1]</i>
$F \rightarrow \mathbf{digit}$	

- S redukciami v LR parseri sú asociované fragmenty kódu
 - Získame ich zo sémantických pravidiel nahradením atribútov pozíciami v poli *val*
 - Vykonávajú sa tesne **pred** redukciou
- Premenné *top* a *ntop*
 - *top* je aktuálny vrch zásobníka, *ntop* je nový vrch zásobníka
 - Postup pri redukcii podľa pravidla $A \rightarrow \beta$, kde $|\beta| = r$
 - 1 *ntop* sa nastaví na $top - r + 1$
 - 2 Vykoná sa fragment kódu a redukcia
 - 3 *top* sa nastaví na *ntop*

L-atribútová definícia

- Syntaxou riadená definícia je L-atribútová, ak pre ľubovoľné pravidlo $A \rightarrow X_1, X_2 \dots X_n$ platí, že každý dedičný atribút symbolu z pravej strany X_j je závislý iba na

- 1 atribútoch symbolov $X_1, X_2, \dots X_{j-1}$, ktoré sú v pravidle naľavo od X_j a
- 2 dedičných atribútoch symbolu A .

- SRD, ktorá nie je L-atribútová

Pravidlo gramatiky: Sémantické pravidlo:

$A \rightarrow LM$

$L.i := l(A.i)$

$M.i := m(L.s)$

$A.s := f(M.s)$

$A \rightarrow QR$

$R.i := r(A.i)$

$Q.i := q(R.s)$

$A.s := f(Q.s)$

← Nezodpovedá definícií

- Pozn.: Každá S-atribútová definícia je aj L-atribútová

L-atribútová definícia

Vyhodnotenie atribútov

- Atribúty môžu byť vyhodnotené prechádzaním stromu do hĺbky (depth-first order)

```
procedure dfvisit(n:node);  
begin  
  for každé dieťa m vrcholu n zľava doprava do begin  
    vyhodnoť dedičné atribúty vrcholu m;  
    dfvisit(m)  
  end;  
  vyhodnoť syntetizované atribúty vrcholu n  
end
```

- Prirodzený spôsob prechádzania stromu odvodenia
- Implementácia L-atribútovej definície pri parsovaní
 - 1 Parsovanie zhora-nadol
 - Všetky SRD založené na LL(1) gramatikách
 - 2 Parsovanie zdola-nahor
 - Všetky SRD založené na LL(1) gramatikách, veľká časť SRD založených na LR(1) gramatikách

Prekladové schémy

- Ďalší spôsob špecifikácie syntaxou riadeného prekladu
- Konkrétnejšia ako SRD
 - Špecifikuje aj poradie vyhodnocovania atribútov
 - Sémantické akcie sú uzátvorkované pomocou {} a vložené medzi symboly pravých strán pravidiel
- Príklad
 - Prekladová schéma, ktorá prekladá infixové výrazy so sčítaním a odčítaním na ekvivalentné postfixové výrazy

$$E \rightarrow T R$$
$$R \rightarrow \mathbf{addop} \ T \ \{ \mathit{print}(\mathbf{addop.lexeme}) \} \ R_1 \mid \varepsilon$$
$$T \rightarrow \mathbf{num} \ \{ \mathit{print}(\mathbf{num.val}) \}$$

- **addop.lexeme** môže byť '+' alebo '-'
- Gramatika vznikla odstránením ľavej rekurzie z povestnej gramatiky pre výrazy

Obmedzenia pre prekladové schémy

- Akcia nesmie odkazovať na nevypočítaný atribút
- Prekladové schémy pre S-atribútové definície
 - Jednoduché riešenie - akcie sú umiestnené na konci pravidiel
- Prekladové schémy pre L-atribútové definície
 - 1 Dedičný atribút symbolu na pravej strane pravidla musí byť vypočítaný v akcii naľavo od neho.
 - 2 Akcia nesmie odkazovať na syntetizovaný atribút symbolu napravo.
 - 3 Syntetizovaný atribút neterminálu na ľavej strane pravidla môže byť vypočítaný až potom ako boli vypočítané všetky atribúty na ktorých je závislý.
 - Príslušná akcia pre jeho vypočítanie je zvyčajne lokalizovaná na konci pravej strany pravidla
- Príklad "zlej"prekladovej schémy

$$\begin{array}{ll} S \rightarrow A_1 A_2 & \{A_1.in := 1; A_2.in := 2; \} \\ A \rightarrow a & \{print(A.in)\} \end{array}$$

L-atribútová definícia

Implementácia pri prediktívnom parsovaní

- Implementácia je možná iba pre L-atribútové definície (prekladové schémy *) založené na LL(1) gramatikách, ktoré okrem iného, nemôžu obsahovať ľavú rekurziu
- Existuje metóda na odstránenie ľavej rekurzie priamo z prekladovej schémy
 - Rozšírenie algoritmu odstránenia ľavej rekurzie z CF gramatiky
 - Dá sa aplikovať na prekladové schémy so syntetizovanými atribútmi
- Ak už máme prekladovú schému založenú na LL(1) gramatike, existuje algoritmus pre konštrukciu prediktívneho syntaxou riadeného prekladača

Odstránenie ľavej rekurzie z prekl. schémy

- Vstupná prekladová schéma:

$$\begin{array}{lcl} A & \rightarrow & A_1 Y \quad \{A.a := g(A_1.a, Y.y)\} \\ A & \rightarrow & X \quad \{A.a := f(X.x)\} \end{array}$$

- Po odstránení ľavej rekurzie z CF gramatiky získame novú gramatiku:

$$\begin{array}{lcl} A & \rightarrow & X R \\ R & \rightarrow & Y R \mid \varepsilon \end{array}$$

- Po prepísaní sémantických akcií získame výslednú prekl. schému:

$$\begin{array}{lcl} A & \rightarrow & X \quad \{R.i := f(X.x)\} \\ & & R \quad \{A.a := R.s\} \\ R & \rightarrow & Y \quad \{R_1.i := g(R.i, Y.y)\} \\ & & R_1 \quad \{R.s := R_1.s\} \\ R & \rightarrow & \varepsilon \quad \{R.s := R.i\} \end{array}$$

Odstránenie ľavej rekurzcie z prekl. schémy

Príklad

E	\rightarrow	$E_1 + T$	$\{E.val := E_1.val + T.val\}$
E	\rightarrow	$E_1 - T$	$\{E.val := E_1.val - T.val\}$
E	\rightarrow	T	$\{E.val := T.val\}$
T	\rightarrow	(E)	$\{T.val := E.val\}$
T	\rightarrow	num	$\{T.val := \mathbf{num.val}\}$

E	\rightarrow	T	$\{R.i := T.val\}$
		R	$\{E.val := R.s\}$
R	\rightarrow	$+$	
		T	$\{R_1.i := R.i + T.val\}$
		R_1	$\{R.s := R_1.s\}$
R	\rightarrow	$-$	
		T	$\{R_1.i := R.i - T.val\}$
		R_1	$\{R.s := R_1.s\}$
R	\rightarrow	ε	$\{R.s := R.i\}$
T	\rightarrow	$($	
		E	
		$)$	$\{T.val := E.val\}$
T	\rightarrow	num	$\{T.val := \mathbf{num.val}\}$

Konštrukcia prediktívneho prekladača

Vstup. Syntaxou riadená prekladová schéma založená na gramatike vhodnej pre prediktívne parsovanie.

Výstup. Kód prediktívneho syntaxou riadeného prekladača.

- 1 Pre každý neterminál A vytvor funkciu, ktorá má formálny parameter pre každý dedičný atribút A a vracia hodnoty syntetizovaných neterminálov A . Funkcia pre A má lokálnu premennú pre každý atribút každého symbolu, ktorý sa vyskytuje v pravidle pre A .
- 2 Kód pre neterminál A sa rozhoduje, ktoré pravidlo aplikovať podľa aktuálneho vstupného symbolu.
- 3 Kód asociovaný s každým pravidlom vykonáva nasledovné akcie.
 - (i) Pre token X so syntetizovaným atribútom x , ulož hodnotu x do premennej deklarovanej pre $X.x$. Potom zavolaj procedúru *match*(X) a posuň sa na vstupe.
 - (ii) Pre neterminál B , vygeneruj priradenie tvaru $c := B(b_1, b_2, \dots, b_k)$, kde b_1, b_2, \dots, b_k sú premenné pre dedičné atribúty neterminálu B , c je premenná pre syntetizovaný atribút net. B a B je volanie funkcie pre net. B .
 - (iii) Pre akciu, kopíruj kód priamo do parsera, pričom každú referenciu na atribút nahraď asociovanou premennou.

Syntaxou riadený preklad pri parsovaní

Zhrnutie

1 Implementácia S-atribútových definícií

- Mali sme algoritmus pri parsovaní zdola-nahor
- Dajú sa implementovať aj pri parsovaní zhora-nadol
 - Odstránenie ľavej rekurzie z prekladovej schémy a zostrojenie prediktívneho prekladača

2 Implementácia L-atribútových definícií

- Mali sme algoritmus pri parsovaní zhora-nadol
- Dajú sa implementovať aj pri parsovaní zdola-nahor
 - Rozšírenie algoritmu pre spracovanie S-atribútových definícií
- V oboch prípadoch je obmedzená množina CF gramatík, na ktorej je SRP založený
 - Prekladač zdola-nahor je silnejší